

*Гринюк Володимир Олексійович,
доцент кафедри правосуддя юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Однією із форм закінчення досудового розслідування відповідно до ч. 2 ст. 283 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) є звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Підсумковим процесуальним документом стадії досудового розслідування є обвинувальний акт, який складається уповноваженими особами після виконання процесуальних дій, які передбачені ст. 290 КПК. Обвинувальний акт складається слідчим та затверджується прокурором, або може бути складений прокурором, якщо він не погоджується з обвинувальним актом, що був складений слідчим.

На кінцевому етапі досудового розслідування у прокурора повинно скластись переконання про достовірність висновків винуватості підозрюваного та доведеність самого обвинувачення, зроблених слідчим в обвинувальному акті. Затвердження обвинувального акта прокурором варто розглядати як згоду прокурора з висновками слідчого. Затвердження обвинувального акта прокурором згідно чинного законодавства не є абсолютним, оскільки відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК суддя має право під час підготовчого провадження повернути обвинувальний акт прокурору, якщо він не відповідає вимогам КПК. Після усунення недоліків в обвинувальному акті, прокурор складає новий обвинувальний акт та надає його копію підозрюваному, його захиснику, законному представнику або

представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження.

Прокурор складає новий обвинувальний акт в таких випадках: невідповідність обвинувального акта вимогам ч. 2 ст. 291 КПК або матеріалами досудового розслідування; нечіткість у формулюванні висновків чи відомостей. В таких випадках прокурор складає новий обвинувальний акт та направляє його до суду, а раніше складений акт слідчого вилучається з матеріалів кримінального провадження. Однак, чинне процесуальне законодавство, на відміну від КПК 1960 року, не зазначає підстави для складання прокурором обвинувального акта. Згідно КПК 1960 року прокурор мав перевірити, чи мала місце подія злочину, чи був в діянні особи склад злочину, чи дотримані слідчим вимоги кримінально-процесуального законодавства про забезпечення права на захист, чи немає підстав для закриття справи, чи правильно кваліфіковано дії обвинуваченого за статтями кримінального закону, чи додержано вимоги закону при складанні обвинувального висновку, чи правильно обрано запобіжний захід, чи вжито заходів до забезпечення відшкодування збитків, заподіяних злочином тощо (ст. 229 КПК 1960 року). Однак, це не означає, що прокурор, перевіряючи обвинувальний акт, звертає увагу тільки на відомості, які повинні міститись в ньому. При перевірці обвинувального акта прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва та наділений повноваженнями, які передбачені в ч. 2 ст. 36 КПК. Тому на нашу думку, беручи до уваги важливе значення обвинувального акта на досудовому розслідуванні, чинну редакцію ч. 1 ст. 291 КПК необхідно доповнити тими обставинами, на які повинен звертати свою увагу прокурор.

Крім затвердження обвинувального акта та направлення його до суду чи складання нового обвинувального акта, прокурор має право повернути матеріали досудового розслідування слідчому для проведення додаткових слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій. В такому випадку разом із обвинувальним актом прокурор надає слідчому письмові вказівки в даному кримінальному провадженні. Після проведення усіх необхідних дій, що зазначені у вказівках прокурора, слідчий повторно відкриває матеріали досудового розслідування у відповідності до ст. 290 КПК, складає новий обвинувальний акт і направляє його прокурору для затвердження.

Отримавши обвинувальний акт, прокурор також може за наявності для цього підстав закрити кримінальне провадження в порядку, передбаченому ст.284 КПК. Прокурор в такому випадку не зацікавлений в направленні необгрунтованого обвинувального акта до суду, оскільки саме йому в подальшому необхідно підтримувати державне обвинувачення в суді. У випадку наявності підстав для закриття кримінального провадження з не реабілітуючих підстав, прокурор має також право звернутись до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Чинний КПК не передбачає часових рамок, протягом яких прокурор повинен вчинити дії з перевірки обвинувального акта. Очевидно, такі дії повинні вчинятись в межах строків досудового розслідування та в найкоротший термін. Відповідно до ч. 2 ст. 301 КПК слідчий зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше двадцяти п'яти днів після повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку, подати на затвердження прокурору обвинувальний акт, який останній повинен перевірити до спливу тридцяти денного терміну з моменту повідомлення особі про підозру. На нашу думку, в чинному КПК необхідно передбачити чіткий строк, в межах якого прокурор повинен вчинити дії з перевірки обвинувального акта не тільки щодо кримінальних проступків, а й щодо злочинів.